

DEZSŐ LUCA

Színháztudomány mesterszak
MA, 1. félév
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:

Deres Kornélia
habilitált egyetemi docens, ELTE BTK

A HIÁNYZÓ SZUBJEKTUM SZÍNREVITELE: SZÖVEG, SZUBJEKTUMÁBRÁZOLÁS ÉS A FELKÍNÁLT BEFOGADÁSI STRATÉGIÁK ELEMZÉSE FEKETE ÁDÁM MOBY DICK, VAGY A FEHÉR BÁLNA CÍMŰ ELŐADÁSÁBAN

Kulcsszavak: Fekete Ádám; Moby Dick, vagy a fehér bálna; szöveg; szubjektum; kortárs színház

Dolgozatomban Fekete Ádám 2022-es Moby Dick, vagy a fehér bálna című előadásának elemzésére vállalkoztam: kutatásom középpontjában az előadás szövegének sajátos pozíciója és hatásköre, illetve a nehezen behatárolható (nyitott, fluid) szubjektum tárgyalása és színrevitele állnak. Céлом egyrészt, hogy bővítsem a kortárs magyar független színházi szcénában régóta elismert alkotóval foglalkozó szakirodalmak jelenleg szegényes listáját; másrészt, hogy olyan irányokat kínáljak föl az előadás értelmezéséhez, amik feloldhatják a kritikai recepciót domináló tanácsatlanságot.

Az elemzést az alkotói életmű, a vonatkozó kortárs színházi trendek és a kritikai recepció ismertetésével indítom. Ezt követően az előadás szövegének vizsgálatából kiindulva végzem el az előadásban megjelenő szubjektumábrázolás jellemzését, felvillantva az előadás tematikus hálózatának elemeit is. A dolgozat ezen részében központi szerepet játszik Roland Barthes Szöveg-, illetve Gérard Genette transztextualitás-fogalma.

A szöveg és az ebben ábrázolt szubjektum tárgyalása után a dolgozat fókuszába a színrevitel sajátosságai kerülnek. Először a játszóik által megjelenített szerepek közti kölcsönhatásokat, és az ezekből fölépülő rendszert írom le a pavis-i perszonázs központi kifejezésén keresztül; majd pedig a narrátor-perszonázsokból kiindulva az előadás olvasókörként való értelmezését építem föl. A dolgozat zárásaként pedig azt vizsgálom meg, hogy a Moby Dick látványvilága hogyan segíti elő, hogy az előadás során fől szabaduló szimbolikus energiák a közönség fantáziáját is magukkal ragadhassák.

A dolgozat legnagyobb eredménye, hogy az előadás komplex, a befogadót akár össze is zavaró struktúráinak pontos leírásán kívül azok motivációiról is számot ad – ezzel pedig eléri, hogy az elemzés ne csak kiemeljen egyet a Moby Dick által felkínált számos olvasat és elemzési szempont közül, hanem ehelyett megteremtse egy olyan keretet, amiben ezek egymás mellett is működtethetőek lesznek.